

BUDA-PESTA

21 Sept. st. v.

3 Oct. st. n.

Va esi duminec'a.

Redact.: strad'a Havas nr.1.

Nr. 38.

Anulu XI.

1875.

Pretiuu pe unu anu 10 fl.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

Educatiunea nationala.

Omulu este o mica lume, (microcosmos,) adeca fienti'a ce intrunesc in sine intregulu pamentu. dicitu pedagogii cei mai renumiti din timpulu de fatia, caci in organismulu seu se intalnescu tote partile, ce constitue pamentulu nostru, adeca uscatulu, ap'a, aerulu, plant'a; precum si tote fenomenile terestred. e. puterea respingetoria si atragatoria, electricitatea, magnetismulu, chimia, lumin'a si caldur'a.¹⁾ Acest'a disu pentru lumea visibila, pentru partea fisica a omului.

Dar omulu face parte si din lumea nevisibila. In organismulu seu se afla si ceva de natura Dumnedieiesca, unu ce spiritualu. Prin acesta intrudere a naturei sale cu natur'a Dumnedieiesca sta elu in legatura cu lumea nevisibila, cu eternitatea.²⁾

Acesta mijlocire seu legatura, — intre lumea visibila si nevisibila, intre partea fisica si partea spirituala a omului, intre timporalulu si eternitatea, — se aréta prin *viéti'a omului*.

Omulu si-prepara si si-face viéti'a singuru intr'unu modu liberu.

Activitatea si faptele sale sunt cari compunu viéti'a omului.

¹⁾ K. Schmidt. Briefe an Aeltern, Lehrer und Erzieher.

²⁾ Friedrich Fröbel. Die Menschenerziehung.

Er in activitate si fapte omulu se conduce de *ratiunea* seu de *mîntea* sa; si pentru cá acesta ratiune este unu ce de natura Dumnedieiesca, urméza cá destinatiunea omului nu póte fi alt'a, de cátu a areta in viéti'a lui, prin sine insu-si, prin liber'a sa cugetare si prin propriiele sale fapte, *unu chipu de dumnedieire*,³⁾ cu unu cuventu a duce o viéti'a morala.

Omulu spre a puté trai o viéti'a cu unu asemenea inaltu scopu, ajunge numai prin *Educatiune*.

A desceptá, a tratá, a conduce pe omu cá fientia rationala, se urmeze in viéti'a sa acea lege eterna, pentru a represintá acelu inaltu scopu, si totu-d'odata a alege si a intrebuintia spre acestu finitu mijlócele nemerite: acest'a insemnéza ceea ce numimu *Educatiune*. Er regulele estrase din cunóscerea legei eterne si intocmite pentru fientie rationabile, astu-felu in cátu se póta conduce pe omu la cunóscerea si ajungerea destinatiunii lui: acest'a este ceea ce numimu *sciinti'a educatiunii* seu *Pedagogia*.

Sciinti'a educatiunii este dar sciinti'a despre legile seu regulele prescrise de insa-si ma-

³⁾ I. B. Graser. Divinität oder das Prinzip der einzig wahren Menschenerziehung.

n'a Divinității, după care trebuie să se savirșească întrég'a dezvoltare a omului, adică atât fizică cât și intelectuală.

Atât partea fizică, cât și cea spirituală a omului este compusă dintr-o multitudine de membre sau varietăți multiple. Toate acestea înseamnă tindu a se concentra într-un singur punct, a forma un unic întreg, adică a realiza acel înalt scop.

Tinderea sau inclinarea tuturor membrilor sau a tuturor varietăților către acel punct sau scop înalt este ceea ce se numește *armonia*, ce se observă în întrég'a natură ⁴⁾.

Fiecare membru sau fiecare parte a ființei umane are propria sa *destinație*.

Dacă adevărată educație presupune totdeauna o cultură omnilaterală și armonică.

Din adevărată pricepere a destinației umane depinde dar și aflarea adevăratelor legi și reguli educative ⁵⁾.

Din priceperea destinației fiecărei părți a ființei umane în parte, împreună cu priceperea destinației unice sau generale a tutora, și din aflarea legii sau regulii educative, decurge *propunerea scopului Educației*.

Să ne explicăm.

De exemplu, dacă am înțeleg că adevărată destinație a stomacului este numai și numai a primi alimentele, și totă tinderea noastră n'ar fi altă decât a căuta în ce mod și după care regulă am putea să-l satisfacem mai bine: atunci destinația stomacului ar fi numai și numai *consumația*, er destinația generală a omului, către care ar trebui neapărat să tindă această a se contopi, ar fi *sensualismul* și *pasivitatea*.

Dacă am înțeleg er, că destinația capului uman este a reprezenta frumusețea exterioară, și totă tinderea noastră n'ar fi altă decât a căuta, după ce chip am putea să-l împodobim, să-l înfrumusețim mai bine pe din afară: atunci destinația capului ar fi *desiertarea lui interioară*, er destinația generală a omului ar fi *vanitatea*, care ar găsi loc liber în interiorul capului uman împreună cu toate celelalte defecte.

Semnificația cuventului Educație dar, poate avea numai atunci cea înaltă importanță, când ea — Educația — are un scop anumit, și când acest scop este es-

trasu ore-cum din natură și destinația omului; căci la popoarele selvatice educația, care n'are nici un scop, este chiar ceea ce se numește *ne-educație*.

Educația este atât de veche cât și primele state. Cu esirea popoarelor din selvatică și formarea lor în societăți, în state, și-a luat naștere și Educația.

Asia dar istoria lumii în genere este și istoria Educației; legile istoriei în genere sunt și legile Educației, pentru că istoria lumii nu este decât istoria dezvoltării umane. ⁶⁾

În acest sens, cuventul Educație este luat în sensul cel mai lat, cuprinzându în sine totă dezvoltarea și activitatea, la care ar putea să ajungă umanitatea în genere.

Înse precum fiecare om ca membru al unei familii, al unei societăți, al unui popor, reprezintă o individualitate distinctă de ceilalți, fie prin constituția sa fizică, fie prin caracterul său, prin influențele familiei sale, în fine prin educația sa: totu astu-fel și fiecare popor din întrég'a omenire formează pentru sine un individ, distinct de celelalte popoare — indivizi, avându propria sa organizație, propriul său tip — însuși provenite din caracterul său, din religia sa, din moravurile sale, din ocupațiile sale, din circumstanțele climatice, din interesul său social etc. Un asemenea popor, care a avut și are propria sa organizație, propriul său tip, trebuie să aibă și propria sa istorie, prin urmare, și propria sa Educație — *Educația națională*.

Rezultă dar, că poporul, care n'are o educație proprie, o educație națională, n'are putea să aibă nici istoria națională; istoria națională fără educația națională nu se poate nici chiar presupune.

Un popor îndată ce a parasit educația sa națională, a și renunțat la istoria sa, la demnitatea sa națională, la viața sa politică și independentă, și mai curând sau mai târziu, ori că dispăre de sine din rândul popoarelor, ori că se contopește cu acele popoare, ale caror moravuri, religii și caractere le puse în locul propriilor sale.

Cine nu știe ce consecințe funeste are poporul și gigantul stat al Romei, parasindu propria sa educație și înlocuind-o prin

⁴⁾ F. Fröbel. Die Menschenziehung.

⁵⁾ Dr. Braubach. Fundamentallehre der Pädagogik oder Begründung derselben zu einer strengen Wissenschaft.

⁶⁾ Dr. K. Schmidt. „Geschichte der Pädagogik.“ I. volum.

moravurile si educatiunea gréca; candu mai totu Romanulu, care cautá a dá copiloru sei o educatiune mai distinsa, avea in cas'a sa câte unu educatoru, (pedagogu,) séu profesoru grecu, si candu veri-ce Romanu voindu sè tréca de bine crescutu si instruitu, vorbiá numai limb'a gréca.

Ei bine, ce amu puté díce astadi pentru noi? candu educatiunea nóstra nationala este incredintiata cu atât'a darnicia, cu atât'a nepasare, ba si chiar cu o preferintia nepomenita in manele guvernaneloru, profesóreloru straine, care inondéza mai tóte familiile, tóte institutele private si chiar cele publice. La Romani inse totu erá o mare deosebire in acésta privintia, pentru cà la ei pedagogii si profesorii greci trebuiá sè ffa persóne de capacitate si de conduita probata dejá in publicu; pe candu la noi, din nenorocire, persónele, ce au a respandí intre noi lumin'a educatiunii, este destulu sè pórte multu favoritulu titlu de straina; ér câtu pentru celelalte insusiri, fia morale, fia intelectuale, nimeni nu intréba.

Noi atingemu si pipaimu aci câtu se póte de usioru cu vârfulu degeteloru, acestu obiectu, acestu corpu ce-lu numimu *Educatiunea nóstra nationala*, si ne convingemu dejá in destulu, câtu de neglijiatu, degradatu si decadiutu este intregulu corpu, câtu de putredu este interiorulu lui imediatu sub acea cógia falsa ce-lu invelue; dar déca amu apucá acestu corpu cu man'a unui medicu díbase, déca l'amu supune unei esaminári serióse, si in fine déca l'amu analisá intr'unu modu chimicu; ei bine, ce amu aflá? Amu aflá, cà nu este mai nimicu de conservatu, pentru cà tóte substantiele esentiale au disparutu si in loculoru a remasu totu ce e netrebnicu. Prin urmare déca ne dóre inim'a pentru perderea acestui corpu, si voimu sè-lu avemu, nu ni remane altu-ceva, de câtu sè cautámu a-lu reardicá din nou. Inse trebue sè scimu, cà acésta opera, acésta lucrare, necomparabila in importantia sa cu veri-ce halla, veri-ce drumu de feru, in fine cu veri-ce antreprisa materiala, nu póte fi buna si solida, déca ea n'ar esí din propriiele nóstre mane, din propriiele nóstre mijlóc e, in fine din propriulu nostru cugetu. Apoi pentru acést'a se cere si unu timpu indelungatu, se ceru decenii si chiar secli. Noi nu putemu fi de câtu incepatorii si preparatorii acestei opere maretie a natiunii nóstre. A reardicá o educatiune nationala atâtu de decadiuta este aprópe a formá, a organisá o natiune din nou, séu celu pucinu a reintinerí o natiune.

Numai pentru a prelucrá, a prepará campulu educatiunii nóstre nationale se cere fara indoieála unu lucru imensu si o lupta resistentá si fara desperare a spiriteloru celor mai iluminate.

Construirea si daramarea unui edificiu intelectualu, precum si prelucrarea si cultivarea unui campu intelectualu se afla in raportu inversu cu edificiuulu si campulu materialu.

Numai câte va lovituri ale unui ciocanu dobóra unu zidu, unu edificiu intregu chiar, asiediatu pe bas'a falsa si putreda; numai câte-va brazde trase de unu plugu culca si desradecinéza maracinele si érb'a rea; pe candu unu asiediamentu intelectualu basatu pe idei false si perverse nu-lu potu daramá lucrári si lupte spirituale de secli intregi. In primulu casu mai lesne poti desface, de câtu a face, a construí din nou; pe candu in casulu alu doilea din contra mai greu te poti desface de reu, de câtu a implantá binele. Sè luámu unu esemplu. Câtu timpu si câta lupta ar trebui Mahomedaniloru sè lapede numai din religiunea loru ideile religióse incompatibile cu spiritulu timpului?

Asiá dar vedemu cà, déca numai câte-va din ideile fundamentale ale unei sciintie, ale unei credintie, ale unui usu sunt false, nu se póte face o corectiune completa fara a preschimbá intregulu sistemu.

Jean Jacques Rousseau candu a vedutu cà mai multe principii, pe care erá basata educatiunea francesá din secolulu XVIII, sunt false si cà nu se potu repará, elu s'a decisu a condamná intregulu sistemu educativu de atunci, propunendu unu sistemu cu totul nou.⁷⁾ Observandu, cà atâtu in educatiunea de familia, facuta de guvernante si guvernori, câtu si in cea din institute private si publice ale Franciei, se insufla copiloru nisce principii contra naturei si demnitátií umane, elu a cerutu cá educatiunea copiloru sè se redee in manele mameloru loru, cá aceste sè-i crésca cum le dictéza instinctulu si sentimentele materne, fie si fara multa invetiatura, si cá sè departeze pe copii chiar de orasie, propunea educatiunea la tíera, avendu de principiu, cà „educatiunea trebue sè fie naturala.“ Si pe langa aceste mai propunea inca, cá „copilulu sè nu i se predee religiunea pana in etatea de 18 ani; totu ce trebue sè scie copilulu, trebue sè invetie prin propri'a sa espériencia. Mai bine sè scie pucinu si acést'a sè fie adevratu,

⁷⁾ „Emil ou de l'éducation.“

si justu, de câtu multe lucruri neadeverate si injaste.“

Multi strigau in contra acestoru principii: unii declarandu-le de esagerate, altii ér cá esite din capulu unui nebunu. Dar nu trecú multu si mai cu séma in timpulu republicei, multi s'au convinsu, cà Rousseau a avutu dreptu.

Atunci au vediutu toti, cà Rousseau sub educatiunea la tiéra si sub educatiunea conformu naturei, voiá pe d'o parte sè departeze atátu pe educatrice-mume, câtu si pe copfi de contactulu doctrinei false, dominante in orasie; ér pe d'alta parte sè puna in stare pe copilu d'a privi, cum legile eterne ale naturei nu se estropiéza si nu se calca de nimeni, cum intrég'a natura se bucura d'o egala si justa protectie a legiloru sale. Acésta esperientia, acestu aspectu grandiosu si imponentu nu putea — dupa Rousseau — de câtu sè insuffle in copfi adeverulu, justulu si egalitatea ómeniloru intre dinsi.

Atunci, au vediutu, cà esagerat'a pretentia a lui Rousseau: „Sè nu se predea copfiloru religiunea pana in etatea de 18 ani“, insemná sè se preserve copfii de doctrina religiósá estropiata prin influinti'a politicei, ci sè se predea atunci, candu copilulu este in stare a judecá, spre a puté deosebí adeverurile religiunii de doctrinele false ale politicei. Acestu principiu fara legatura hronologica, pare in adeveru o monstruositate si ar fi chiar ceva inperceptibilu; d'ací erórea cea mare a lui Basedow in *ultra-filantropismulu si cosmopolitismulu lui*.⁸⁾

Sè ne întrebámu ací ce s'aru intemplá, déca ar traí si la noi in timpulu de fatia unu Rousseau? Ar tramite elu óre pe copfii nostri la tiéra sè-si faca educatiunea séu nu?

Éta unu esemplu, cum unu sistemu întregu de educatiune, la o natiune asiá de mare ca cea francesa, a fostu condamnatu si chiar parasitu, nu pentru cà erá educatiunea francesa straina, ci numai si numai pentru cà se basá si pe câte-va principii false.

Maria I. Casabianu.

Paserea captiva.

De ce — prin lunc'a verde, o, suflete alu meu! —
Privindu la flori, la sóre, oftezi, suspini mereu?

⁸⁾ Vedi „Columna lui Traianu“ anulu VI. nr. I. si II. „Pedagogi'a si reformele ei in timpii din urma.“

De ce — in seri senine cautandu cu doru la stele —
Te-ascundi in velu de cétia, si plangi adesu cu gele?

Ah! sciu de unde vine a ta nespusa jale!
Cunosc eu trist'a cauza a plangeriloru tale!..

Tu esti o paserióra cu dulce, tainicu graiu:
P'aceste negre plaiuri venita de la raiu;

O pasere cerésca cadiuta in robía:
Ér trupulu meu de gele e négr'a-ti colivia...

Si plangi... cà-ci ah! te-ai duce plutindu in ginga-
siu sboru:

Pe unde te atrage alu teu ferbinte doru:

Prin campuri de dulcétia, voióse si senine,
Prin lunci fara 'ntristare, prin vai fara suspine...

Sè numeri in sburare a luncei florióre,
A boltei stele d'albe, si radiele din sóre...

Sè mesuri in tacere a ceriului 'naltime,
A lumiloru misteruri inalte si sublime...

Sè vedi cum infloresce a ceriuriloru plaiu,
Si cum suridu de dulce serafii blandi in raiu.....

Dar vai! in daru se 'ncérca a tale aripióre
— Urmandu dorinti'a-ti dulce — prin eteru ca sèsbóre!

In daru privesci campi'a si ceriulu cu lumine:
Cà-ci négr'a-ti colivia in sínu-i te retiene!

Abiá-ti-pornesci vai! sborulu spre campii dragi, ma-
reti:

Si dai de-a coliviei doiosi si reci pareti...

O! draga paserióra din raiu, din ceriulu santu!
Amara-i a ta sórte p'acestu doiosu pamentu!...

Dar lasa, nu mai plange!.. O, fii cu asceptare!
Cà-ci totu ce vedi in lume, sfirsitu si fine are!...

A iernei ghiatia trece, si 'n locu-i se aréta
Frumós'a primavéra cu flori incoronata;

A noptii cétia sbóra, si 'n urm'a-i négra vine
Maréti'a auróra cu radie de lumine:

Finí-se-va odata si jalnic'a-ti robía!..
Ah! frange-s'a in fine doiós'a-ti colivia:

Si-atunci fara intristare pluti-vei linu in sboru:
Pe unde te atrage alu teu ferbinte doru!...

Petru Dulfu.

Balconulu duplu.

— Novela de P. Juillerat. —

(Urmare.)

Si Durosay, spre a se convinge, luà in mana luminarulu, din care numai putinu mai remase.

— Ast'a e reu, fórte reu! — continuà elu in tonu fatiaritu de o dogéna. Tu esti palidu, ochii tei sunt rosii si debelati. A te obosí ast-felu, si a veghiá ca si o lampa de pe strada! (I placea multu asemenarea acést'a!) Mai antâiu e sanetatea intre tóte; éta unu proverbu vechiu, care inse va remané purure nou, si déca nu vomu apretiuí acést'a, inca si atunce vomu gresí, candu fara trebuintia facemu lucrulu celu mai vrednicu de lauda.

— Inse, iubite siefu alu meu, — response Florence suridiendu, — déca vr'unulu din amicii dtale ar cunósce aceste acte, ar fi multu mai indulgentu, decâtu dta, si nu m'ar condamnă.

— Va sè dica, vítoriule domnu Mira-beau, eu n'am dreptu, si dta ai?

— Ce întrebare e acést'a?

— Oh! da, ti-este greu a-mi demonstrá, cà eu amblu mai putinu dreptu si repede, decâtu tine. Dar acést'a e unu ce fórte naturalu. Tu esti de dóue-dieci si cinci de ani, éra eu de siese-dieci. Candu si de sub manile tale voru esi atâte scrisori, cá si de sub ale mele, candu vei audí pe atátia vorbitori strigandu, sbierandu, cá si mine: sum convinsu, cà si tu vei fi pe asemene cale. Nimica nu face asiá gresita judecat'a, ca incurcarea processelor, aventurarea vorbitoriloru, si neliniscea ascultatoriloru.

— Dar pracs'a? — reflectà adjunctulu.

— Pracs'a! — response avocatulu si trecù la umorulu seu muscatoriu, — nu-mi vorbí mé despre pracs'a! Acést'a e unu consiliariu, care numai pe aceia i indruma, cari sunt incapabili a-si urmá opiniunea; unu schiopu, care sosese totdeuna tardiu; lamp'a orbului, si sabi'a ologului! Si fiindu cà nu forméza nici miscatoriu, nici nemiscatoriu; de óra-ce nu se póte testá mostenitoriloru séu mostenitorieloru nici proprietatea, nici usu-fructulu ei, cari le-aru primí barem ca legatari, securu, cà numai in intipuire esiste, si este inventiunea cea mai neghióba, de care póte sè ffa de la insulele capului verde pana la Pondichéry.

— N'am cunoscutu acésta ura a dtale fatia de pracs'a.

— Mai multu o negu, decâtu o urescu.

— Déca junéti'a ar scí, si déca betranéti'a ar puté, — continuà adjunctulu.

— Betranéti'a nici odata n'a pututu si nici nu va puté, — response avocatulu, — junéti'a nici odata n'a sciutu si nici nu va scí, intr'atât'a, incâtu proverbulu teu numai intaresce negatiunea mea, séu déca voiesci, antipathi'a mea..

— Si dta uresci si professiunea dtale?

— Nu o urescu si n'o iubescu. Asiá e ast'a, ca ori si care, si astfelu sum cu ea, cá cu ori care. Tóte professiunile bucinatate libere se intelnescu intr'unu punctu unde-va, si acestu punctu e: cástigulu. Cea mai onorabila este aceea, care produce mai multu vinitu.

Florence facù unu semnu, cà nu crede.

— Tristu, dar e asiá. Tóte sunt numai masini batetórie de bani; acele, cari mai securu si mai repede facu bani, sunt cele mai bune. Studiulu meu face in anu reu séu bunu, intr'o forma, trei-dieci de mí de franci. Eu nu me plangu, cà sum avocatulu. La draci! cum sufla aice ventulu!

Durosay priví in susu.

— Bravo! — continuà elu, — o tabla din ferésta e sparta. Nu trebue óre sè traiésca toti ómenii, inca si sticlarii? Me'ndoiescu, cà dinsii cu diamantulu loru si-aru puté agonisí atátia bani, cá si eu cu pén'a mea de gâsca. Si tu ai remasu aice in frigu, espusu recelii, séu unei bóle de peptu. Oh junéti'a! junéti'a!

— Nu mi-ai dis'o dta, iubitulu meu principalu, cà junéti'a nu scíe nimica? — observà adjunctulu, carele nevoindu sè povestésca intemplàrile noptii, se încercà a trage in alta parte luarea a minte a siefului seu.

— Dreptu pedépsa, acuma ar trebuí sè te tramitu a casa, cá sè te culci in patu. Dar nu vei merge, si va fi mai bine sè te cruti de neascultare, cà-ci scíu, cà nu te-ai culca.

La aceste cuvinte gur'a avocatului se deschise la unu surisu, ce abiá se putù observá.

— Tu totdeuna m'aduci in confusiune, si me lasi, cá eu cá unu cosasiu vechiu, numai sè ciocârtescu. Pe legea mea, deja de multu me simtiescu asiá. Spre norocire, nu me voi lasá! Dar sè ne rentórcemu la aceste acte: studiatule-ai?

— In specialu.

— Le cunosci?

— Din firu in peru.

— Si care este parerea ta?

— Eu gandescu, cà marquis'a Bourcel e o femeia nefericita.

— Fôrte nefericita; in adevèru, multu mai nefericita, decâtu cum gandesci.

— Cum asiá?

— Ast'a e o istoria lunga.

— Binevoiesce a mi-o povestí.

— Câte ôre sunt?

Durosay scóse din busunariu orologiulu seu mare si greu, pe alu caruia exterioru, gravatu in auru si coloratu, se vedea unu pecurariu cu oile sale. Nefiindu in-de-mana ochilarii sei, aredicà mai aprópe orologiulu care apoi sunà optu.

— Optu ôre! — dîse advocatulu — ca si esclamandu.

— Istori'a, iubitul meu principalu. Candu e vorb'a de unu lucru asiá importantu, ca si unu procesu de despartire: detaiurile cele mai mici inca sunt de mare insemnatate.

— Apoi bine.

— Te ascultu!

Advocatulu ocupà locu si incepù a vorbí:

— Lordulu Basankett, unu gentlemanu avutu, adeca de acel'a, despre care in Albionu sè dice, cà nu se póte teme cà va murí de fòme, s'a asediatu pe insulele Martini. Ap'a totdeuna curge in riu, dice unu proverbu. Lordulu Basankett a fostu norocosu, tóte intreprinderile lui au reesitu bine. Pung'a lui a devenitu unu riu giganticu; aurulu a cursu intr'ins'a cu bogatia. Dar, fiindu cà in sórtea ómeniloru totdeuna este unu „inse“, — acestu nou Croesus, acestu negutiatoriu satrapa n'a avutu prunci, si din caus'a acést'a adeseori s'a intristatu. In fine i-se facù o bucuría mare si se putù numí parintele unei fetitie. I-ar fi placutu a-o infasiurá in postavu de auru, si a-o pune in léganu de rubinu. Gándescu, cà ar fi si facutu acést'a.

— Dar ast'a sémena cu povestile din „o mía si una de nopti“, — observà Florence.

— Fetele s'au imultitu cu un'a, si femeile s'au impucinatu cu un'a. Lady Basankett peste optu dñle a devenitu fôrte bolnava, si in a trei-spre-diecea di locuitorii insuleloru Martini steteau tristi, in giurulu cosciugului in adevèru principescu alu Dómnei Basankett, plangêndu pe mam'a, care s'a bucuratu de nascearea fiicei sale, si care a muritu dandu-i viétia.

Fetiti'a, de si s'au ruptu de betranii sei parinti, a crescutu si s'a desvoltatu admirabilu, si cu tóte cà a fostu lipsita de crescerea si ingrigirea unei mame, in frumseti'a si grati'a sa n'a perdutu nimica. In vènele ei curgea sange creolu.

In etate de doi-spre-diece ani Phana erá mladiósa ca o tigróica, usióra ca o caprióra si frageda ca o flóre de mandola. La patru-spre-diece ani avea curtenitori. Toti tinerii impamenteniti, straini, si cari aveau unu venitu órecare, cari posiedeau casa séu titlu, pierdeau timpulu in giurulu fetei, si nisuiiau a patrunde in cas'a ei, unde credeau a gasí o avutia nenumarabila. Se intreceau in emulatiune, inse toti fara resultatu. Betranulu tata, intre multele lui capritie, avea o slabitiune, care caracteriséza atátu de multu pe Francesi si pe Nobili. Nici cà-i pasá de bani, ci numai insemnulu i placea. Vederea unui insemnu i facea bucur'a cea mai mare.

Intre cei ce amblau la casa, Lordulu Basankett observà pe tinerulu marquis Bourcel, care erá Francesu, seracu si abiá mai erá marquis. Anglesului i placù de elu. Si intrebà fét'a, déca i place exteriorulu marquisului? Acést'a i respunse, cà Bourcel e frumosu. Apoi o mai intrebà, déca iubesce deja pe cineva? Ia ce fét'a i respunse, cà inca nu iubesce pe nime.

In fine i dîse, cà doresce sè fia socí'a marquisului? Phana nu respunse la acést'a a trei'a intrebare, care cuprindea in sine si pe celelalte dóue.

Dupa meditare de o septemana, ea respunse negativu.

Parintele ei nu o sill, si astfeliu trecura dóue luni, in cari marquisulu continuà curtenirile sale, fara indoiéla indemnatu de Lordu Basankett, care parea fôrte curtenetiu.

Dupa trecerea acestoru dóue luni, in o diminétia Phana vediù intrandu in odai'a ei pe parintele seu, care o intrebà de nou. La cele trei intrebàri adressate ei, Phana respunse éراسi negativu, ca mai nainte. Lordulu Basankett nu se manià nici câtu de pucinu, si nu se simtí suprinsu. Visitele marquisului devenira mai dese, si atentiunea lui imbracà din ce in ce importantia mai mare.

Dóue luni mai tardíu, totu in aceea óra si minuta, anglesulu chiamà in odai'a sa pe Phana, si intre ei se infrà urmatoriulu dialogu:

— Nu iubesci tu pe nimene?

— Nu.

— Nu gasesci frumosu pe marquisulu Bourcel?

— Ba, pré frumosu.

— Fi-vei socí'a lui?

— Nici odata.

— Si déca eu voi poruncí?

— Me voi opune.

— Si déca voi usá de dreptulu meu?

- Eu voiú usá de constanti'a mea.
- Dar eu pretindu.
- Éra eu potu sè resistu.
- Phana?
- Milordu?
- Iubesci-me?
- Cu fragedime.
- Sè ffi soci'a marquisului!
- Gratia!
- Te rogu.
- Tata!...
- Te voiú silí.
- Me supunu.

Peste siese septemani Lady Phana Basankett se marità dupa marquisulu Ludovicu Bourcel, si ospetiulu s'a serbatu cu atát'a pompa, in câtu analele coloniei n'au mai amintitu de asiá ceva.

Fortiarea anglesului fu indeplinita: fét'a lui se sacrificà.

Unu sacrificiu uritu si irreparabilu fu acest'a!

In prim'a septemana a lunei de miere marquisulu erá adese-ori furiosu; in a dóu'a si a trei'a septemana se imbetá de multe ori; ér in a treia dejá tratá duru pe soci'a sa. Lordulu Basankett si-a permisú câte-va vorbe de admoniare; dar acele fura reu primite. Betranulu parinte mai cá ameti, palí, si apoi incepù a secá, intru atát'a in câtu nu peste multu devení cá unu scheletu. Anglesii sunt estravaganti in tóte, atátu in secare câtu si in grasime.

Dupa o cina, la care siedeau morosi si in contra datinei, femeí'a, barbatulu si socrulu, si la care Phana nu se putù stepâni de ajunsu, ca sè arete o fatia buna, Lordulu Basankett dise:

— Tu suferi, fic'a mea?

Phana aruncà o cautatura spre marquisulu, a carui fatia devení turburata de la primele cuvinte ale anglesului.

— Vorbesce, fic'a mea, nu te teme de nimica!

Dreptu respunsu, Phana si-acoperì ochii cu batist'a.

— Marquisu, dta esti unu omu de nimica! — dise rece Lordu Basankett.

Apoi si-scóse din busunariulu seu unu pistolu si lu-tintì spre ginerele seu.

Impuscatu'r'a sunà, si Bourcel cadiù.

Apoi, mai nainte de ce Phana, incremenita de spaima, si-ar fi pututu revení in ori, continuà totu cu acell'a-si sange rece:

— Si eu sum omu de nimica, càci amu nefericitu pe fic'a mea.

Si descarcà unu plumbu si in capatin'a sa.

De multe ori cei mai buni se departa, si cei mai rei remanu. Lordulu Basankett pasi pe calea eternitãtii. Marquisulu nu-lu urmã, càci elu a capetatu numai o rana usióra.

Dupa acésta intemplantare nenorocita, scapatu de unic'a pedeca, ce in câtu-va lu-opriã, marquisulu nu mai cunoscea margini, ci se adunciã din ce in ce mai multu in necuviintiele sale. Incungiuratu de o societate compusa din totu feliulu de ómeni stricati, de aventurieri, de tóta etatea si form'a, se confundã in bucuríile cele mai barbare. Coloni'a, care intr'aceste nu putea sè privésca lucrurile cu nepasare, se simtiã ofensata, si silí pe marquisulu sè predee averea sa creditoriloru sei.

Elu si-inchiriã unu vaporu, si se departã cu soci'a sa, care remase totu fidela si ascultãtória, cu tóte cà pentru risipele barbatului si siuciderea tatalui seu, anim'a-i erá franta. Elu cumperã in Paris unu palatu, si lu-arangiã cu lucsu.

In acestu palatu siede elu si acuma. Dupa sosirea sa, Bourcel continuã viéti'a sa desfranata; elu bé, se jóca, si a devenitu adoratoriulu tuturoru pecatelor si fara-de-legiloru. Ma, a cadiutu si mai josu; neindestulindu-se cu torturarea sociei sale, inca voiã sè-o faca si martor'a desfranãriloru sale.

— Rusine! — murmurà adjunctulu advocatíalu.

— Phana se rogã, protestã, apoi le suferì. Dupa aceste volnici si umiliri, cá scósa din minti de dorinti'a de a uitã si a fi uitata, ea lu-rogã in genunchi cu manele puse la olalta, sè-o lase unde-va intr'unu asilu necunoscutu séu sè se póta ingropã in manastire. Marquisulu Bourcel refusã tóte. Pentru dóue cause: Antãiu, pentru cà Lordulu Basankett, ori câtu de tare adorã titlulu de marquis si marquisa, in contractulu de casatoriã a pusu o clausula nefavoritória pentru ginerele seu, in casulu déca acest'a si soci'a sa aru incetã a siede sub unu acoperisíu.

— Bourcel a primitu acésta clausula si si-a subsemnatu numele, — reflectã Florence.

(Va urmã.)

SALONU?

Mai poftimu, domnule!

Dilele trecute am petrecutu la sate. Am facutu o excursiune pana la unu vechiu si bunu amicu alu meu.

In seurt'a mea caletoria sosii intr'unu satu. Era tocmai la miédia-di si fiindu cà satulu, in care siedea amicul meu, se aflá mai in departare de trei ore de acolo, si caii erau obositi, fui silitu a tiené pausa aice.

Tocmai in drumulu tierii diarii unu edificiu mai frumosu. Si fiindu cà eram convinsu, cà acel'a — intr'unu satu romanescu — nu póte sè fia nici casa comunala, nici scóla, ci numai — crisma, spusei cocierului sè mane acolo.

Sositu acolo, numai decátu intrebai de ospetariu, déca potu sè capetu ceva de mancatu? Inse elu era jidanu, si cá atare nu tieuna de felu cuina pentru caletori. Cei ce se abatu pe la elu, vinu cu strait'a de acasa, si dínsulu nu le dà decátu rachia si vinu.

Fiindu cà aveam si eu nisce merinde cu mine, nu me spariá de felu respunsulu ospetariului. Apoi nici nu pré eram flamendu. Deci hotaritu a pleá mai departe, déca se voru mai hodini caii, eram resignatu a petrece o óra dóue in contemplarea satului.

Inse, omulu propune si Dumnedieu dispune!

Abiá facui câti-va pasi in curtea murdara a ospetariei, éta dierii in pórtá unu barbatu. De dupa esteriorulu lui, elu trebuia sè fia séu notarulu comunalu, séu cutare proprietariu din locu. Era corpolentu, rumenu la fatia, si in gura avea o mare pipa de spuma, din care scotea nescé fumuri cá dintr'unu hornu (cosiu.)

Apropiandu-se de mine, numai decátu me salutá cu complasanti'a cea mai stricta. Apoi mi-dise:

— Domnule, pentru ce n'ati menatu de a dreptulu la mine?

— Cum sè-mi fiu permis eu acést'a? Inca n'am avutu onóre a te cunósce.

— Cum sè nu! — respunse elu, si eu vedeam, cà respunsulu meu nu i-a placutu, — am mai avutu norocire a vorbi cu dvóstre. Nu v'aduceti a minte, la adunarea din Siomeuta a Asociatiunii transilvane?

— Se póte, iérta-me dara, cà eu nu-mi mai aducu a minte. Au fostu acolo asiá de multi, si memori'a mea este asiá de slaba!

— Eu sum Sandru Niresianu, proprietariu d'aice. Numele meu trebue sè ve fia cunoscutu, cà-ci fic'a mea e abonata la „Familia“.

— Dá, dá, — respunsei, cu complasanti'a obligata.

— Ea cetesce cu multa bucuria. „Familia,“ — continuá elu. I place tare sè se ocupe cu literatur'a.

— Frumosu.

— Si dins'a are câte-va incercári.

— Asiá! — esclamai eu spariatu, cà dóra vré sè-mi tramita din ele, cá eu apoi sè le lucru de nou.

— Dar dvóstre le-ati si vediutu!

— Eu?

— Acuma-su trei septemani ea v'a tramisu trei ghiciture de siacu.

— Sciu, sciu, — respunsei usioratu, cà de si dínsulu vorbiá de incercári literarie, totusi acele sunt numai nisce ghiciture de siacu, — sunt fórté frumósé.

— Sè me credeti, domnule, cà nu vorbescu din

iubire parintiésca, dar si strainii toti dicu, cà fic'a mea are multa inclinatiune pentru literatura. Ori ce ghicitura grea sè vina, nu o tiene mai multu de diumetate de óra, si o ghicesce.

— Frumosu, pré frumosu.

— Si ea, si soci'a mea, dar mai alesu eu, tare ne vomu bucurá, de cumva ne vei onorá la modest'a nóstra casa.

— Pré bucurosu asiu face acésta datoría placuta; inse tocmai acuma n'am timp. Grabescu la unu amicu alu meu, care de séra va serbá diu'a numelui seu. Ceru scusele mele. Dara, pana la rentórcere.

— Dar pranditu-ati? Cà dóra nu veti merge fara prandiu de la noi! Ast'a nu se póte! Viniti, ve rogu, pana la mine, sè gustati ceva.

— Inse pré me voiu intardiá.

— Nu ve temeti. In câte-va clipite prandiulu va fi gata. Modestu, precum suntemu in stare a-lu pregati noi satenii; inse totu va fi mai bunu decátu nimica. Pof-timu cu mine, si apoi caruti'a sè vina dupa noi. Este la mine fènu si ovesu destulu.

Apoi me prinse de bratiu, si me duse cá in trifu. Eu lu-urmai, dicèndu-i:

— E bine, me ducu; dar cu acea conditiune, cà prandiulu sè nu fia lungu, cà-ci bab'a caletoria, n'are serbatóre.

— Nu ve temeti! Nu va durá mai multu de câte-va minute.

Si plecaramu ambii la elu. In fine sosiramu. Intraramu in o odaia, unde pe mésa vediui zacèndu in disordine cea mai perfecta: pusca, tutunu, jurnale, peria, biciu, lumina, peleria, pipa, tigári, sticle, póme, epistole, fórfeci, cutitu, pomada, petroleu, grâu, ovesu, crómpe etc. etc. si o mare butelia — cu rachia.

Va sè dica, ast'a era odai'a lui, adeca cancelari'a.

Tocmai mi-cautam unu locu liberu de pravu, unde sè-mi depunu peleria, candu dínsulu mi-dise:

— Pof-timu in odai'a cealalta!

Si elu deschise usi'a laterala, si unu salonu se infatisia vederii mele. Intrai. Acolo nu era nimene. Aruncai ochii spre més'a dinaintea divanului. Acolo zarii tote opurile mele in legatura de luxu. Aice, cum se vede, sum respectatu peste meritele mele, mi-disei eu, apoi adausei cu voce 'nalta:

— Dar domn'a si domnisiór'a nu sunt a casa?

— Ba a casa. Dar pare-mi-se nu-su tocmai asiá imbracate, cà sè póta primi pe unu óspe. Sciti, domnule, femeile nóstre de la sate pana-i lumea sunt totu ocupate cu lucru.

Dar n'apucá sè sirsiesca bine, candu aparú domn'a si oferindu-mi unu locu pe divanu, de-a drépt'a ei, insiraramu o couersatiune.

Intr'aceste intrá o servitóre. Me bucurám, cà dóra vré s'astérna més'a. Inse ea, in locu de mésa, se apropiá de sifonu, lu-deschise si scotiendu de acolo o rochia de metasa, se departá,

— Acést'a, — mi-disei, — de buna séma duce domnisiórei hain'a sè se imbrace si ea.

Si nu me 'nsielai. Abiá peste câte-va minute aparú si ea. Ea era o... Dar ce me mai interesá pe mi-

ne ea?! Eu doriám sè prandiescu, cá sè potu merge mai departe.

De odata unu sgomotu strabatù la mine din curte. Dóra canii spinteca pe bietulu meu carausiu! Siediendu tocmái la ferésta, me 'ntorsei intr'acolo, si vediui, cá toti servitorii din curte, neesceptandu nici pe carausiulu meu, pefuga galitiele. In fine ei prinsera patru pui si dandù-i búcatáresei, ea i ducea in cuina cu triumfu.

— Aoleo dómne! — mi-diceam eu, — inca acuma se prindu puii! Candu vomu prandi!

Inse nu grafi nimica. Voiu intardiá putintelu, — gandeam, — inse totusi voiu sosí adi la amicul meu. Apoi va fi luna frumósa, si caii inca voru fi mai hodiniti.

Dóm'n'a si domnisiór'a se escusara cá au lucru in tinda, si esira. Ospitalulu meu domnu me conduse in odai'a de prandítu. Acolo erá deja asternutu — pentru rachia.

— Poftimu, domnule! o léca de apetitoriu, — me imbiá dinsulu. Si beuramu.

In momentul acest'a societatea nóstra se mai sporí. Viní notariulu, dimpreuna cu preotulu.

— Chiar bine, cá ati vinitu, — le díse domnulu casei, — sè remaneti la mine la prandiu, sè fimu mai multi. Éta . . .

Si me recomandá loru.

Dupa salutárele indatinate, primulú lucru alu domnului casei fu, de-a-i imbiá cu rachia. Apoi intorcéndu-se catra mine, mi-díse:

— Mai poftimu, domnule!

De si nu-su mare iubitoriu de rachia, unu paharu dóue totusi potu sè beu si eu. Deci primí ofertulu.

Inse nu trecù multu timpú ei ospitalulu nostru domnu alu casei ni implí de nou paharele, si intorcéndu-se catra mine, mi-díse éra si:

— Mai poftimu, domnule!

Multiamí si nu beui.

— Credeti-me, cá e curata rachia de prune. Eu am fert'o, nu jidovulu. Dar poftimu, mai gustati odata!

— Multiam, nu mai potu bé.

— Cá putinu mai beti, — mi-reflectá elu. Pare-mi-se, cá nu ve place. Sè v'adueu altu soiú de rachia. Mai am eu si de . . .

— Nu te osteni, cá eu nu mai beu!

— Mai poftimu, domnule, numai inca odata.

Si de asta-data nu mai putui scapá, cá-ci si notarulu si preotulu steteau langa mine cu paharele pline.

Gandeam, cá cu atât'a sum achitatu. Inse me amagii. Nu trecura nici diece minute, si dinsií ér si-implura paharele, si eu éra si audii stereotipulu:

— Mai poftimu, domnule!

Atunce apoi li spusei, cá ori ce voru face cu mine, dar eu nu voiu mai bé nici o picatura. Si apoi se liniscira si ei si incepuramu toti a politisá.

Intr'aceste eu me uitám totu la orologiu. Trecura dóue óre, si noi inca nici nu ne-amú pusu la prandiu. De-aiice nu voiu scapá astadi!

Cam pe la dóue si jumetate figur'a patriarcala a dómnei aparù in usia, si ni anuciá, cá sup'a e deja pe mésa. Electrisatu de bucuria, o luai de bratiu, si o condusei in salonu, unde de asta-data — cá esceptiune — s'a asternutu pentru prandiu.

Mie mi se aretà loculu de-a drépt'a ei. Si incepuramu a manca. Inaintea mea se aflá atât'a supa, incátu erá de ajunsu si pentru trei ómeni. Eu, ca sè nu superu pe dóm'n'a casei, o mancai tóta. Uná grozavu ce erá,

me simtii cá scapatu de o greutate. Dar abia gatai, dóm'n'a puse inaintea mea blidulu celu mare, dicéndu-mi:

— Mai poftimu, domnule!

— Sarutu man'a, dómna, nu mai potu.

Inse ea nu se multiamí cu escusarea mea. Luá lingur'a cea mare si mi-mai scóse unu taieru de supa. Incremenii! Ómenii acestia — gandeam intru mine — me omóra cu omeni'a.

Si cu resignatiune me pusei éra si la mancare. Dar abia gatai, dóm'n'a éra si mi-díse:

— Mai poftimu, domnule!

— Ast'a e pré multu, — mi-diceam. Dóm'n'a ast'a dóra voiesce sè me sature cu sup'a.

I multiamii de nou, si spre norocirea mea, de asta-data nici ea nu mai fortiá. Taierele se schimbára, si urmá carnea.

Dóm'n'a se escusá, cá de óra-ce in satulu loru nu este macelaria, nu póte sè-mi servésca cu carne de vita, ci numai cu cea de galitia. Eu o asigurai, cá ast'a inca mi-mai place. Si scosei câte-va bucatiele.

Ea se uitá la mine ce iau, si apoi mi-díse:

— N'ai luatú bucati bune, domnule! Éta aceste sunt mai bune!

Si dinsa mi-implí taiariulu cu vèrfu. Me spariai, cá déca ast'a va urmá totu asiá, pana la finea prandiu-lui, va fi pace de mine. Inse, resolutu a me supune pana candu voiu puté, mancai cu resignatiune.

In sfirsitu gatai. Dar in acelu momentu dóm'n'a éra si puse blidulu langa taiariulu meu si mi-díse:

— Mai poftimu, domnule!

Mi-ar fi placutu sè-i respundu: „Dómna, ce ti-am gresitu eu dtale, de me torturedi intr'atát'a?“ Inse vedeam, cá dinsa face acést'a numai din curatu zelú de ospitalitate. Deci i multiamí frumosu, si — cá noroculu meu — nu fara resultatu.

Asiá urmá acést'a si la ceialalte plesse. Si erau multe de tóte, cáci la cinci óre inca siédeamu la mésa. Ceialalti óspeti erau fericití, cáci pe dinsií nimene nu-i imbiá. Dar eu! Nu trecea nici o bucata, cá séu dóm'n'a, séu domnulu, ma inca si domnisiór'a, sè nu-mi dica:

— Mai poftimu, domnule!

In fine, cam pe la cinci si jumetate, prandiuulu se terminá. Dóm'n'a se escusá, cá „nesciindu cá va avé onóre“, nu s'a pututu gata cu unu prandiu mai cum se cade.

Eu inse me bucurai de ast'a, cáci atunce de buna séma numai in diu'a urmatória ne-amú fi scolatu de la mésa.

Dupa ce beuramu si cafea négra, si candu in sfirsitu tóte erau gata, cá sè plecú, candu caii erau deja prinsí, domnisióra ni aduse pe mésa éra si vinu, si implandu paharele, se întórse catra mine, si mi-díse:

— Mai poftimu, domnule!

Vinu dupa cafea! Dar ce sè faci, candu te 'mbia asiá budie frumóse? Beui.

Dar apoi nu mai lasai timpú sè me imbie. Me comandai si plecai catra usia.

Inse totusi nu putui scapá. Domnulu casei viní dupa mine cu tass'a incarcata cu pahare, si me rogá:

Mai poftimu, domnule! Numai unu paharu, de drumu.

Si fiindu cá toti apucara câte unu paharu, nici eu nu putui refúsá. Dar apoi esti iute, me urcai in carutia si plecai — sè scapu de atât'a ospitalitate.

In nóptea urmatória dormii fórte reu. Tóta nóptea audii sunandu prin visu o voce :

— Mai poftimu, domnule!

Josifu Vulcanu.

B o m b ó n e.

Unu caletoriu strainu, amblandu printre secuii din Transilvani'a, in o diminétia iutrebà de carausiulu seu :

— Ce gandesci, fi-va astadi plóia ?

— Ti-oiu spune de séra, — respunse acel'a.

*

Fiindu cà iu anii acestia s'a vorbitu multu de testamentulu lui Petru celu mare alu Rusiei si de Mincicoff, se spunemu aci o anecdota, din timpulu acestoru ómeni, pe care ne-o aduce tradusa „Telegrafulu din Bucuresci dupa „l'Evenement“ :

Petru celu mare a pusu la pórt'a palatului seu o sentinela cu ordinu de a oprí pe ori-cine va vré sè intre la dinsulu. O óra mai tardiu Mencicoff, mare marzialu alu palatului, se presintà.

— Nu e slobodu, i díse sentinel'a.

— Dobitocule, tu nu me cunosci cine sunt ?

— Se póte; dar nu e slobodu.

Miucicoff avea o biciusca in mana. Elu lovi cu ea pe soldatu peste obrazu intr'unu modu viguros.

— Déca me vei lovi inca o data, díse sentinel'a, nu vei mai trece de locu acestu pragu.

Petru celu mare, atrasu de sgomotu, aparù pe peristilulu palatului.

— Ce se petrece aici? intreba tiarulu.

— Acestu mojicu nu a voitu sè me lase sè intru.

— A!

— Si eu l'am invetiatu minte.

Imperatulu se departà fara sè dica nimicu.

Sér'a chiamà pe Mincicoff si pe soldatu.

— Tine, díse imperatulu soldatului; ia bastonulu meu si lovesce pe Domnulu.

— Unu soldatu sè dea in mine! Esclamà marele demnitaru alu palatului.

— Nu, unu caporalu.

— Dar...

— Nu-ti ajunge? Lu-facu subt-locotenentu.

— Eu sunt generalu.

— Lu-facu colonelu.

— Atunci lovesce, díse Mincicoff soldatului, ca imparatulu sè nu ajunga sè te faca generalu ca pe mine.

— Elu va fi cu ocasiunea celui d'antéiu resbelu.

Aceea ce a dísu s'a si facutu. Stranepotulu acelui soldatu ocupa asta-di o inalta positiune in diplomati'a rusa.

*

Intr'o cafenea :

— Baete, déca dlu M. F. ar intreba de mine, sè-i spui cà-lu asteptu acasa.

— Me ierta, domnule, dar nu cunosc pe dlu M. F.

— Lu-vei recunósce, este unu omu óchesiu, cu mustéti'a lunga...

— Sunt atátia astu-felu, domnule...

— Atunci, de sicuru, lu-vei recunósce dupa o decoratiune pe care nu o pórt'a.

CE E NOU?

Multi depntati sunt superati. Sciti pentru ce? Pentru cà siedintiele camerei s'au amenatu pana la 4 nov. Nu atátu amenarea nu le place, càtu mai alesu terminulu. Prin aceea, cà diet'a va reapucà firulu activitáti sale numai iu 4 nov., domnii deputati voru perde tóte diurnele pe lun'a lui octomvre. Déca diet'a ar fi reneputu activitatea sa in 31 oct., dinsic aru fi capestatu — conformu usului de pau'acuma — diurnele pe tóta lun'a lui octomvre. In adeveru nu este frumosu de la domnulu ministru de finantie, a sterge o datina asiá frumósa, numai pentru cà tiér'a sè cástige prin acést'a unu bagatelu de siepte-dieci de mli de fiorini!

Mirés'a principelui Milan in septeman'a espi-rata trecù cu suita mare priu Budapesta. Ea vini din Viena cu vaporulu. Principes'a, dimpreuna cu tóta suit'a sa, far' a debarcà, se mutà pe altu vaporu, care apoi la midiulu noptii plecà spre Dunare in josu, catra Odessa. Principes'a avea o rochia négra cu slepu, pe-le-ria négra, impresorata cu gasiru albu. Principes'a are o talia cevasi mai inalta decátu mijlocia, peru fórte negru, si sprincene inguste negre si frumosu arcuate. Es-pressiunea fetiei sale aréta multa bunetate, si tóta aparinti'a ei e in adeveru principésca.

Fr. Deák, carele — conformu diuarielor ungu-resci — din ce in ce se sanetosieza, fu alesu éراسi deputatu, si dinsulu primi mandatulu.

Marele duce Alexie alu Rusiei s'a despartitu de soci'a sa. Éta istori'a acestei casatorii, precum ni-o scóte de unde-va „V. Covurluiului“: „Jun'a femeia a marelui duce erá Hesana, si in acést'a calitate a fostu primita de imperatícea Maria Alexandrovna cá dsióra de onóre. Imperatícea fu fórtá iute cucerita de compatriot'a sa, si acést'a deveni objectulu taturoru preferentielor ei. O alta concista multu mai importanta acceptá in Rusia pe jun'a dsióra. Nu frumósa, dar dotata de acea gratia ce seduce mai multu de càtu frumuseti'a, posedandu o talia incantatória si o elegancia instinctiva necomparabila, ea inspirà marelui duce Alexie o pasiune neresistibila. Intr'o séra tiarin'a vediù intrandu la ea pe dsiór'a sa de onóre, care se aruncà in lacrimi la piciórele sale, marturindu-i amorurile sale mare-ducale si rugand'o a consimti la casatori'a sa. Sè se judece de lovitur'a de teatru. In acea nópte chiar dsiór'a de onóre fu pusa in drumulu de feru, si sub buna escorta, recon-dusa la frontiera, si marele duce primi ordinu de a plecà la escadra. Dar tiarulu comptase fara amorosi. Marele duce scapà, se duse de cautà pe fidantiat'a sa, se casatori cu ea in Germania, cu tóte fulgerile pari-tiesci, apoi plecà cu ea in America. Romanulu seu durá de doi ani, si nimicu nu putuse induplecà pe tiaru de a redá grati'a fiului seu, candu influinti'a tiarinei a supra fiului ei decise pe acést'a a primi conditionile tiarului. Se decise ca marele duce sè consimta la divortiu, sè-si reia situatinnea sa in armat'a rusa, in care este siefu regimentulu de infanteria de la Ekaterinenburg. si eroinei romanului celui alu 20-le anu a etáti sale sè se servésca o pensiune pe viétia. Atunci principele se gasi la Londra cu tatalu seu. Formalitátile divortiuului se facura, si acum junii Gretschen se potu convinge, odata mai multu, cà regii nu iau totu-de-una de socii pe pas-toritiele pe cari le iubescu.

Gambetta a petrecutu dilele trecute in Viena. Renumitulu barbatu a fostu in éwartiru in „Hôtel Munsch.“

La 4 octomvre se va serbá la Cernauti aniversari'a de o suta de ani a anectárii Bucuvinei catra Austria. La acésta serbare se facu mari pregatiri oficiale. Romanii — precum cetimu in diuarie — nu voru luá parte.

Atentatu a supra lui don Carlos. Telegramulu unui diuaru din Viena anuncia, cá intr'una din dilele trecute s'a facutu unu atentatu la viéti'a lui Don Carlos Dinsulu a scapatu, inse secretariulu seu fu rinitu periculosu.

Omoriterii lui Erny — probabilminte — sunt descoperiti. Dinsii sunt doi frati din Galitia, Ignatu Rydel si Gotthard Rydl, amendoi catolici. Politi'a i curéntéza prin unu cerculariu, — cáci ei nu sunt inca prinsi.

Unu barbatu miopu. Unu diuaru din New-York povestese urmatóri'a intemulare: Unu barbatu miopu din Manaiuncu zari dilele trecute in locuinti'a sa unu mare buchetu de flori zacéndu pe unu scaunu, si — dórindu a-lu aperá de vestedire — lu-puse intr'unu vasu plinu de apa. Peste o jumetate de óra sosi acasa si soci'a lui, care — vediendu buchetulu, scóse unu tipesu. Barbatulu ei miopu adeca a aruncatu in apa nóu'a ei peleria de sasonu, gandindu, cá acea este unu buchetu de flori.

Principele de Lichtenstein petrece de presinte la Paris. Diuariulu „Figaro“ lu-intimpina cu urmatóriele cuvinte: In mijloculu nostru petrece unu principe, carele in mijloculu aneeciuniloru prussesci a sciutu totusi se-si conserve statulu. Dinsulu e principele de Lichtenstein. Caus'a pentru care statulu seu s'a respectatu de catra dlu Bismarck, este fórté interesanta. Principii anectati obtinura in armat'a germana cá compensatiune unu gradu corespondietoriu numerulni soldatiloru cáti au contribuitu ei pentru armat'a comuna. Dar fiindu cá armat'a Lichtensteiniana consta numai din 45 de insi, principele n'ar fi pututu obtiné decátu numai gradulu de caprariu, si ast'a nu i s'ar fi potrivit de felu. Ast'a e caus'a pentru care a remasu dinsulu suveranu.

Medicii civili si apotecarii — spitierii — se voru invitá, a declara, déca in casulu unui resbelu eventualu voru voi sè intre, pe durat'a resbelului, in servitiu militariu.

Unu óspe interesantiu a petrecutu dilele trecute in Budapesta: Ioanu Liubobraticiu, fratele unuia dintre conducatori Hertiegovinaniloru. Elu-vré sè mérgea la Viena, sè lucre in favorulu rescolatiloru. Dinsulu nu s'a ocupatu totu-de-una cu diplomati'a. Ma unu cunoscutu alu lui afirma, cá dinsulu mai nainte cu 20—25 de ani a avutu o pravalia de tigári in Budapesta.

Flamur'a lui Hymen.

× **Dlu Gruia Liuba**, advocatu asiediatu de curéndu la Versietiu, si-a incredintiatu de socia pe domnisiór'a Alesandrina Babesiu, fic'a dlui Vincentiu Babesiu.

Biserica si scóla.

× **La scólele normale romane** gr. c. de patru clase din Oradea-mare inscrierile pe viitoriulu anu scolasticu s'au ténutu in dilele 29, 30 septemvre; ér esamenele private si repetitionate in 1 si 2 oct. Prelegerile se voru incepe in 4 oct. Tacs'a de inscriere pe totu anulu fu 1 fl., care celoru saraci s'a iertatu, ba li s'au daruitu si cárti. Instructiunea se va face conformu

legii. Zelulu si nisuinti'a invetiatiiloru de la aceste scóle normale ni dau destula garantia, de a sperá progresse indestulitórie si in viitoriu.

Elevii Theresianului diu Viena au tramisu fostulu loru colegu si actualulu rege alu Spaniei, Alfonso, o adresa de felicitare. Tinerulu rege tare s'a bucuratu de acésta atentiune a fostiloru sei colegi.

Cristoforu Columb are sè fia inscriu de curéndu in catalogulu santiloru. Asia pretindu acést'a jesuitii. Deja la sinodulu ecumenicu s'a redicatu voci pentru acést'a, dar atunce cestiunea s'a amenatu.

× **O cauza scandalósa** s'a incheiatu de curéndu la Roma. Canoniculu Girk, din Cinci-biserice, acusat, cá prin epistole anonime ar fi amenintiatu cu otravire pe episcopulu de acolo, Sigismundu Kováts, fu suspendatu de la oficiulu seu. Canoniculu inse a apelatu la Roma, si acolo caus'a se decise in favorulu lui.

× **„Primulu Sienatismu** alu docentiloru din Bucovina“, de pe anulu 1874/5, ce tocmai esi la lumina, ni aréta, cá in acea tíera, ce nainte de 100 de ani era numai romana, astadi intre 177 de scóle poporale — numai 21 sunt curatu romane si la 49 se propune si romanesce; precandu curatu rutene sunt 52 si se mai propune rutenesce inca la 48; curatu nemtiesci sunt 20, si se mai propune nemtiesce inca la 76; astfelu incátu in Bucovina se invetia la 70 de scóle romanesce la 100 rutenesce si la 96 nemtiesce! („Alb.“)

Societati si institute.

× **Societatea academica romana** in mai multe siedintie s'a ocupatu cu cetirea manuscriptului despre sintactic'a romana. In siedinti'a de la 22 augustu st. v. inse, dlu Caragiani observa, cá de si a vediutu cá multumire venirea la concursu a manuscriptului despre sintactic'a romana in anulu acést'a, totusi observandu decisiunile si publicatiunile Societáti din sesiunea anului 1873, constata, cá conclusulu este deschisu pana la 30 iuliu 1876, cá in publicatiunea repetita diu 1874 din eróre s'a pusu terminulu de 15 augustu 1875. Conferinti'a, esaminandu lucràrile auterióre, si recunoscéndu, cá n'adeveru s'a facutu eróre in publicatiunea din 1874, recomandà delegatiunii, cá prin o nóua publicatiune sè coréga erórea, fiesandu-se terminulu admisu de la inceputu pentru diu'a de 30 iuliu 1876, éra manuscriptulu sè se conserve sub sigiliile private ale unora din membrii presinti pana la sesiunea anului viitoriu. Dupa acestu timpu perdutu in sedaru, societatea incepa a se ocupá cu lectur'a manuscriptelor de traducere din Titu Liviu, vinite la concursu.

× **Reuniunea invetiatiiloru romani** din protopopiatulu de Leta-mare la 23 septemvre ténu prim'a sa adunare generala in Letamare, sub presidiulu Rds. D. protopopu Nicolau Vulcanu. Dlu invetiatoriu Paulu Vostinariu a ténutu dóne disertatiuni interesante — un'a despre cas'a parintiésca, scól'a si comuna, — si despre propunerea geometriéi. Dlu invetiatoriu Palvoda a vorbitu despre bibliotecile in scólele poporale. Viitóri'a adunare se va téné la Póceiu, in joi'a prima dupa Pasci.

Literatura.

× **„Revista Pedagogica.“** Recomandámu de nou atentiunii invetiatiiloru nostri „Revist'a Pedagogica“, aparuta de curéndu la Bucuresci, care are o directiune nationala. Dintre interesantiu articoli ai acestei reviste reproducema cu placere articolulu din fruntea numerulu nostru presinte.

+ „Priculiculu“ va încetá la finea acestui patrarium. Caus'a este lips'a abonantiloru.

* **La Bucuresci** a esitu de sub pressa: „Cursu de aritmetica comerciala“, de Constantin Costisianu, profesorulu la scól'a comerciala de acolo. Pretiulu 5 lei.

* **La Brasioyu**, in editur'a dloru Frank si Dressandt, a aparutu: „Cantece de Irodi la nascerea Domnului, impreunate cu câte-va canturi nationale“, — editiunea a dóu'a.

* **Dlu I. C. Hinz**, contabilu la Brasioyu, a notificatu Asociatiunii transilvane, cumca in decursulu anului currentu va edá unu opu intitulatu „Proverbiel Romaniloru“, care va contiené 3000 de proverbie.

T e a t r u .

O represintatiune teatrala in America. Tragedin'a englesca, renumit'a dna Roushy, a debutatu de curendu intr'unu teatru din America. Actorii si actrietele de acolo, spre a stricá efectulu ce ar fi produsu ea, jucara atátu de miserabilu, încátu artist'a — dupa finea actului primu — fu silita sè adreseze publiculu urmatóriele cuvinte: „Domniloru si dómneloru! Colegii mei de la acestu teatru me tratéza intr'unu modu fórte scandalosu. Mai bine sè moru, decâtu sè jocu mai departe cu ei. Mai multi dintre actori s'au imbetatu.“ La aceste cuvinte se escá unu sgomotu mare. Publiculu amenintiá cu bataia pe domnii „artisti“, de cumva nu se voru purtá omenesce. In urma apoi unulu dintre ei esí pe scena, si declará, cà voru jucá cum voru scí mai bine. Dupa acestu intermezzo represintatiunea se continuá. Numai unu artistu facé nitica neplacere; elu erá atátu de bétu, încátu — de si pies'a jocá in salonu — voiá sè siédia cu sil'a pe mésa si numai pe mésa. Dar politi'a lu-departá, si rolulu lui fu jucatu de altulu.

M u s i c a .

Unu orsiestru de dame a datu câte-va concerte septeman'a trecuta in sal'a redutului. Publiculu a grabitu cu multa placere a participá la ele. De si o piesa musicala nu devine mai frumósa, pentru cà o escenta vr'o dama, ér de alta parte, de si nici o dama nu apare mai incantatória, candu sufla vr'o tñmbitia sèu o clarineta: totusi o astfelu de productiune, fiindu o raritate in felulu seu, a atrasu lume multa. Directriti'a companiei, dn'a Weinlich, de securu a dusu multi bani din Budapesta.

* **Dlu Teodoru Popescu** a datu la 7/19 septemvre in teatrulu Bossel din Bucuresci unu concertu de musica vocala, instrumentala si declamatiune, cu concursulu dsiórei Ana Danescu si alu domniloru Constantinu Dnitriade, Const. Dimitrescu si Garini.

La Rózsavölgyi in Budapesta a aparutu: „Suvenirea timcuriloru trecute“, polca pentru pianu, compusa de Willi Deutsch; „Le Fantastique“, romantia fara cuvinte, de Wilhelm Poor.

E c o n o m i a .

La Villan si la Szegszar, cu silu vñiloru s'a si inceputu. Precum si in celelalte loca buna de multu n'a fostu.

Culesulu vñiloru in comitatulu Aradu se va tiené in dilele 4—11 oct., ér in comitatulu Biharia la 18 oct.

Ghicitura de semne

de Ioanu Sturza.

□e□:u-?i Xa:e, li ?e △ó,,e,
=u-“u ?ai □:u eu ;i=△e○a;
?o,, X-u-i ?a,,e, e a?ó,,e
li ?e \$a○e-a ?e ul○a!
A.:! △e-a,, Si △e=ali ?ai Si
le =u □:u a:a: ? le ?:i.

*
○e le \$a○u ○a le l'a“i=e?
○a ?e △ó,,e \$ó,,:e :.,eu;
E =a:iu=e, □e=:,u .i=e
○à :u :.,a.:i a:a:u “a,,eu
lii e :.,,o-a a :.,aii
○a li ?ie a ?o,,i!

A:a=aliu ? .?a,,ie=e!○u.

Deslegareu ghiciturei de semne din nr. 32 :

Éca-te, cà sum in fine
La portiti'a casei loru ;
Ce durere pentru mine,
Par' cà 'ndata voiú sè moru.

Inse de intunecime
Eu nimicu nu potu diari ;
Nu se vede nime, nime ...
Este cine-va aci ?

Si o voce me intréba :
— Ah ! Fosife ai vinitu !
Si 'ngenunchiu la ea ingraba,
Si sarutu necerentiu.

iosifu Vulcanu.

Bine au ghicit'o dómuele si domniórele: V. Agafia Muntenescu, Iuliana Savescu, Lucretia M. Honțila, Emilia Popu n. Marcusiu, Stelyana T. Arghirescu, Tertulia Selagianu, Sofia si Mariti Ionutiasiu, — si de la domnii: Ioanu Sturza, Urosiu Cernescu, Nestoru Opreanu, Nicolae Chipei, Ioanu Miu, Antoniu Rojti si Ioanu Franti.

Post'a Redactiunii.

Dsiórei A. G. S'a primitu.

Timisiór'a. Multiamimu frumosu de ofertu, dar ne pare bine, ca amu scapatu odata. Nu vremu „si a trei'a potca.“

Bistritia. Tómn'a a ositu, si noi acceptamu productulu. Salutare amicala.

Dnei E. P. Va urmá, de si pucintelu mai tardíu, fiindu ea de aceste avemu multe.

Dnei A. C. Am cetitu cu placere. Noi inca amu fostu cu parerea acést'a. Déca restantiertu nostri aru plati bani regulstn, tóte ar fi bine.

Dsiórei M. P. Vomu cautá, si de vomu gasi, vi se va transmite indata.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: IOSIFU VULCANU.